

א נמי פ"ה מהל' טומאת מת הל"ב:ו.
קב ב מ"י פ"ו מהלכות אבות הטומאה הלכה ה:
ק"ג ג מ"י פ"ה שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וכל אשר יגע על פני השדה בחלל הרב או בנות או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים: במדבר יט טז

רבינו הגאון

דייקנות מדהנה ליה למכתב בחלל כדכתיב ועל הנוגע בעצם או בחלל, וכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחלל יטמא או במת, שמעין מידה דלא כתבו אלא ללמד כי התורה אור חללה. ונתנה בספרי דברי רב בחלל חרב, בא הכתוב ולימיר על החרב שמטמא טומאת שבעה, והנוגע בו טמא טומאת שבעה הוא למדנו לכלים ולדאמי וגו'. וגרסין בתולדות שוהתין חלוטין בעינין טמא השוחט בקדשים, האי טמא דאימיט בימי אי נימא דאימיט במת בחלל חרב כתיב. וילפינן חרב הרי הוא חללה אב הטומאה הוא. מטייה לטכין, תיחיל טכין חטומה לבשי, נחברי כי כל כלי מוכת הנוגעים בטמא מת נעשים אב הטומאה, ויחון שהוא כך הני שנטמא

ואילו הכא פסול וטמא. אע"ג שלשי של תרומה מטומא הקודש כמו שלישי קודש דמתן במסכת טהרות (פ"ב משנה ו) שלישי שבוטלן מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש ואתרומה קאי מ"מ אורי"א דמגע טבול יום לא חשיב כשלישי דלפילו בקודש גופיה לא מטמא דזמנינה דפ' חטאת העוף (דף ט. ט) תנן חטאת העוף מועלין בה משהקדשה נמלקה הוכשרה ליפסול צטבול יום ודייק גזמרא לאיפסולי און לטמויי לא והכי סבר רבי עקיבא לקמן (דף יט. יט) בהסולת והקטנות והלבושה וכו' וניהו תימיה דשלישי דצטבול יום יעשה רביעי מק"ו ממוחוס כפורים דמפסקי רבי יוסי שלישי דעלמא וימא מה מחוסר כפורים שמוחר בתרומה פסול בקודש שלישי דצטבול יום שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש ואם יש שום מיעוט שלישי דצטבול יום א"כ כי עבד לקמן ק"ו ינמא שלישי דצטבול יום יוכיח וצירושלמי במסכת מגילה פרק לה:

אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוי. מלאן משמע דשמן חזוב משקה ולקמן (דף ט. ט) גבי משקה בית מטבחים וכן כמיה דוכתי הוה דמתן (טהרות פ"ג משנה ב) ר"מ אומר שמן תחלה לעולם וי"מ אף הדבש ור"ש שזורי אומר יין פירוש דווקא ר"ש אכל העך לא פסקינן בהקומץ רבה (מנחות לה). דהלכתא כוותיה אורי"ת דהתם מיירי בנקרא דקאמר התם זמה אמרו שמן תחלה לעולם בנקרא ואחר כך נמוח וצלה נקרא משמע דכ"ע מודו וכן משמע בק"ש פ"ג ממסכת טהרות (משנה ה) דקתני התם הרוטב והגריסין ותכל ושמן שהן משקה טופח הרי הן תחלה קרשו וימחו וימחו הרי הן שניים וצתו הכי קתני ר"מ אומר השמן תחלה לעולם והיינו לעולם אפי' קרשו ואהא קאי ר"ש שזורי והכא משמע ליה צלה נקרא: **הכא טהור וטמא.** הקשה ר"י לוקמ' צו' דאסור מדאורייתא והיינו מדבריהם כי היכי דשלישי דאורייתא מותר לעשותו שני ה"ג אסור דאורייתא ורבי יוסי דאמר אינה היא המדה אית ליה דלית לן לנימין אסור מטומאה כמו שאפרש לקמן לר"ל משום דר כפרת דלא ילפינן אסור מטומאה ו אורי"א דלא צעי לאוקמא צבעה דשורפינן תרומה טהורה עם הטמאה משמע ליה דכך צעני אדם רגילין לשרוף והיינו צעש: **התם פסול וטמא והכא טהור וטמא.** וקשה לר"י צעלמא למ"ד אוכל מטמא אוכל א"ש דלא יליף אסורה דרבנן צעשה ששית' מפסול דאורייתא אצל למ"ד און אוכל מטמא אוכל מדאורייתא א"אמאי לא יליף כונו שמוחר לעשות מפסול דאורייתא ראשון דאורייתא ה"ג מותר לעשות מאסורה דרבנן שני דרבנן דקדמתי צסמוך דקאמר נימא דקסבר יומא ו אורי"א דלא דמי דמלקול דאורייתא שיוכל לקלו עוד יומא און ללמוד שיוכל לקלול דרבנן ויתר אפי' בלקול דרבנן אצל צסמוך מומי שפיר קלקול אסור דרבנן לקלול שלישי דרבנן מדע דהא ר' יוסי דס"ל לקמן (טו. ט) טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא וה"ל וולד טומאה דר' חנינא דאורייתא לא יליף ד' מיניה אסורה דרבנן שיהא מותר לעשותו שני דרבנן ד' דלמ"ד און אוכל מטמא אוכל כששורפו עם טמאה לא הו אלא שני דרבנן ו"ל אמאי דמוקים לה צולד טומאה דרבנן ו' חנינא נמי מוסיק אדר' עקיבא דמר"ע דאמר פסול מדאורייתא מותר לעשותו ראשון לא שמעין שיהא שלישי דרבנן מותר לעשותו שני וצירושלמי פריך לה וקאמר למ"ד צולד טומאה דרבנן לא צא ר"ע אלא לפחות תיפתר צטבול יום דצית הפרס שהוא מדבריהם אף שמחליף דברי רבי יוחנן לצר קפרא: צא

בחלל חרב כה קודש חרב לחלל. מתכנת שנגע צמת הרי הוא אבי צבות הטומאה צמת עלמנו ושנגע צטמא מת הרי הוא אב הטומאה כמיהו גזירת הכתוב היא צמתכת אכל טומאת מת ולא אכל שאר טומאות: וה"ל נר אב הטומאה וכשנותן שמן שלישי לתוכו נעשה ראשון:

נוקמה צנר של חרס. דלוי אלא ראשון כנוגע צטמא מת ואשמעינן ר"ע דשלישי מותר לעשותו שני. ודקסי' לך מאי הוסיף אדר' חנינא הוסיף עוצבא דלילו התם גבי צצר קדשים כי שריף שלישי צעדי ראשון ועשהו שני טמא היה מתחלה לטמא אחרים שהשלישי עושה רביעי צקודש ועכשוו כשהוא שני הוי טמא כלומר לא נשתנה שמו לקלול יומא מצרשונה ואילו גבי עדותו של ר"ע גבי תרומה קאי דלילו שמן קודש אינו אלא של מנחות ואכלל הוא ואינו ראוי להדליק נר ואם נטמא קודש צנתנו צמננה משקדש צכלי און לו היתר לכהניס וזשרף צקודש צצית דשון צשאר פסול קדשי קדשים צצית שמן תרומה צשטמא כהניס מדליקין צו דכתיב: נתתי לך את משמרת תרומתי צצתי תרומות הכתוב מדבר צצת תרומה טהורה וצצת תרומה וצצת תחת צצמנא שך תהא להסיקה תחת צצצילך צצצמנות צצ' הערל (דף טד.) ושמן שלישי של תרומה אינו טמא לטמא אחרים אלא פסול דלין שלישי עושה רביעי בתרומה וכי הדר עבד ליה שני ה"ל טמא: **משני קשישים.** לצר יהודה מאי אצירא דתני טמא מת אי צנר של חרס קאי וצראשון ופסקין למה לי דנקט שקיבל טומאה זו מאב הטומאה של מת ליתני שנטמי

טמא ואון קי"ל דלין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה ומת לי אב הטומאה דמת מה לי אב הטומאה דשרץ אלא מדנקט מת ש"מ צנר של מתכת עסקינן דיחלוק צו צין נגיעת אב הטומאה דמת לאב הטומאה דעלמא ואשמעי' דצנר שהוא עלמנו אב הטומאה קאמר: ש"מ. מדקאמר הוסיף ר"ע קסבר טומאת משקים לטמא אחרים דאורייתא היא וללא כהני מאאי דפיריקין דאמרי לקמן ש"מ שלמן משקין מטמא אוכל מן התורה אלא מדרבנן דאי ס"ד דלין משקין מטמאין אחרים אלא מדרבנן מאי תוספת דאוסף ר"ע דאמר שהשמן שלישי עשוהו ראשון ומה צכך הארי נר אב הטומאה כי עשאו ראשון להאי שני מהני ליה אחרי צלה יטמא אחרים: **לאפסולי גופיה.** הוא דמהני ליה הא פסול וקאי: **דינמא.** אחני ליה שיטמא אחרים מעכשו מדרבנן: אי. תוספת דרבנן אחת לאשמעי' מאי אצירא דנקט שמדליקין אורו צנר אב הטומאה שעשין אורו להאי שמן ראשון דאורייתא א"כ אשמעינן שמדליקין אורו צראשון לטומאה או צצני לטומאה נמי תחלה הוי כלומר איכה נמי תוספת מדרבנן כי ההוא שנעשה ראשון מדרבנן ומטמא עוד שני ושלישי דהא גזר רבנן על משקין שאפילו נעשו משקין צצני יעשו ראשונים: **דאון כל הפוסל את הפרומא.** כל גבי דמייתין צפ' יציאות השבת (דף יא. יא.) גבי שמונה עשר דצר שגזרו עליהם תורת שניים לפסול את התרומה מטמאין משקין אפילו חולין להיות תחלה חוץ מטבול יום שפוסל לתרומה מן התורה וגזירת הכתוב היא ומ"מ אקילישא טומאה דידיה ולא גזרו ציה לעשות משקין תחלה דלין דברי תורה צריכין חיזוק ומשום דמשקין עלולים לקבל טומאה ומיהו היא עלולתן שמקבלין טומאה שלא צצכשר גזרו עליהן חומר הרבה ציהו כהניס נוהרין לשומרן: **אלא ש"מ.** מדמהדר למעצדיה ראשון דאורייתא ש"מ לטמויי אחרים ולעשותן שני דאורייתא קאמר. כל סדר טומאה דאב עושה ראשון וראשון שני צבולין ותו לא ושני שלישי צבתרומה ושלישי רביעי צקודש כולה מדאורייתא הוא צפיקין: **נימא קסבר ר"מ.** מדילין מדרבניהן קסבר מתני ומאי

18. דהוי ליה למכוב צעלס או צצכלל אלא להכי כתיב חרי מויחר לטהרות דחרי הרי הוא כחלל. עדיך ערך חל (ר"ל.) צ. [לקמן יט. עט. צצנת קא: מיר נג: חולין ג.א.] א. [לקמן טו: ט.] פרה פ"ח [מ"ו] [חולין ג.ד. ט.] וצצבדר יט.] א. דף טו. ו. טהרות פ"ב ט. [וע"ע תוספות עירובין ע"א: ד"ה שמן ומוס' מנחות לא. ד"ה צצחמנא.]

גליון הש"ס

תו"ט ד"ה ואילו הכא וכו' אצ"ג דשלישי. עיין חולין פו ע"פ תד"ה משקה טבול יום: ב"ב"ר פ"ב אור"י דבנענ מב"ב. עי' מגילה כ ע"פ תד"ה רבא רבא רבא ש"מ קסבר ר"ע. עי' טורי און מגילה דף יט ע"צ ד"ה ירי ממוח: תו"ט ד"ה החתם פסול וכו' ר"ה נמי מוסיק. עיין צצבג ג ע"א תד"ה הטתב:

מוסף רש"י

חרב הרי הוא בחלל. טומאות של מת הלאות לעלמא כלי. כנוון מת ויועגע אב דהוי מיהא אב הטומאה, אם נגע צצס ממכת עושה ציוולא צו ואם נגע צצמת הוי אבי צצצבות ואם צצצמת מת נגע הוי אב, אכל דלאשון ושני און מטמאין כלם [חולין ג.א.]

מוסף תוספות

1. ד(ר)שלישי הכא אכא אנו עושה רביעי אפי' בקודש. 2. מוס' ר"פ. ב. שאם נגע צצבוי במקצתן פסול את כולו דוקא פסול אבל מטמא את מוס' שאין. 3. מן הפסק. 4. שס. 5. פסולו בתרומה ואין עושה רביעי בקודש. 6. ו. ולהכי קאמר ר"ש דנפקא ליה מחרות משקה. 7. ו. וכל זמן שהוא קרוש אינו לא אוכל ולא משקה. 8. מוס' ה"א. 9. ו. והיה משקה. 10. ח. ויתר לעשותו שני. 11. ט. ואין לומר דכתיב הוא דלכ"ע לפינן אסור מטומאה, דהא לר"ל משום דר כפרת צצ"כ לא ילפינן ע"פ הטמאה בפסח אינה מטמאה אלא מדרבנן. 12. דמדיקין שמן שנפסל צצבול יום נר שניטמא בטרומת מת. מוס' ר"פ. 13. דכל שלא טמא אלא דרבנן חשוב טהור גמור דאורייתא, ונמצא עכשוו דלמה שאין שם טומאה עליו מטמא בדין מדרבנן. 14. מנ"ס מלאה לקמן טו. 15. מדי' עקיבא. 16. וע' מהש"א. 17. דנימא הכי כי היכי דשמן שנפסל בטבול יהוה שלישי מדאורייתא עבדינן ליה ראשון דאורייתא וכי באב הטומאה ולא שנא כי נגעו בראשון ויבשני, אינהו שני עברי, דתנן בפרה פרק ח' כל המוסל וליטמוי בני של חרש, שמעין מיהו מותר לעשותו (שני) ראשון, וטומאת משקין לטמא אחרים מדאורייתא הוא. מתני' אמר רבי מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח כו'.
18. דהוי ליה למכוב צעלס או צצכלל אלא להכי כתיב חרי מויחר לטהרות דחרי הרי הוא כחלל. עדיך ערך חל (ר"ל.) צ. [לקמן יט. עט. צצנת קא: מיר נג: חולין ג.א.] א. [לקמן טו: ט.] פרה פ"ח [מ"ו] [חולין ג.ד. ט.] וצצבדר יט.] א. דף טו. ו. טהרות פ"ב ט. [וע"ע תוספות עירובין ע"א: ד"ה שמן ומוס' מנחות לא. ד"ה צצחמנא.]